

[2201] Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (ÅFS 2013:3) om ledning av förundersökning i brottmål som även kan ledas av Tullverket

Ledning av
förundersökning
i brottmål
[2201]

Allmänt om ledning av förundersökningar

1 §

Bestämmelser om Tullverkets rätt att inleda en förundersökning finns i 19 § [119] lagen (2000:1225) om straff för smuggling. Dessa bestämmelser ska enligt 14 § lagen (1996:95) om vissa internationella sanktioner (TFH V:1 [10014]) även tillämpas för brott mot den lagen. Bestämmelser om rätt för Tullverket att inleda en förundersökning finns även i 3 § [453] lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott.

1 a §

Av Åklagarmyndighetens och Ekobrottsmyndighetens gemensamma riktlinje ÅMR 2013:2 respektive EBMR 2013:2 om fördelning av ansvar och uppgifter mellan Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten framgår bland annat hur ansvaret för olika typer av mål fördelas mellan myndigheterna vid tillämpning av 2 § första stycket 5 och 6 förordningen (2007:972) med instruktion för Ekobrottsmyndigheten. *ÅFS 2013:8*.

2 §

Har en åklagare beslutat att inleda förundersökning, får åklagaren överlämna till Tullverket att leda förundersökningen om saken är av enkel beskaffenhet och åklagaren inte av annan anledning som anges i denna författning ska leda förundersökningen.

3 §

Om det vid tillämpningen av denna författning uppstår delade meningar mellan Tullverket och åklagaren om vem som ska leda en förundersökning, ska saken avgöras av åklagaren.

Förundersökningen ska ledas av Tullverket

4 §

Är saken av enkel beskaffenhet ska förundersökning, med de undantag som framgår av 5–8 §§, ledas av Tullverket.

Saken ska normalt anses vara av enkel beskaffenhet om den avser andra brott än som framgår av bilagan.

Allmänna råd

Även beträffande brott som upptagits i bilagan kan omständigheterna i det enskilda fallet vara sådana att saken bedöms vara av enkel beskaffenhet och att Tullverket därför bör ansvara för utredningen. Åklagaren bör i dessa fall redan inledningsvis, efter samråd med Tullverket, göra en bedömning i frågan ifall åklagaren eller Tullverket ska vara undersökningsledare.

Förundersökningen ska ledas av åklagaren

5 §

Är saken inte av enkel beskaffenhet ska ledningen av förundersökningen övertas av åklagare så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet.

6 §

Åklagare ska även överta ledningen av förundersökningen när

1. det under förundersökningen krävs annan åtgärd av domstol än förordnande av offentlig försvarare,
2. det kan bli aktuellt att göra en framställning om utlämning eller överlämnande, att utfärda ett europeiskt frysningsbeslut, att begära internationell rättslig hjälp i brottmål, att överföra lagföringen till annat land eller annars när en förundersökning är av sådan art att samordning bör ske mellan svensk åklagare och åklagare eller tjänsteman med motsvarande befattning i ett annat land,
3. ärendet är juridiskt komplicerat eller det annars med hänsyn till utredningens art är påkallat att åklagaren leder förundersökningen,
4. brottet kan föranleda talan om företagsbot,
5. den misstänkte är under 18 år,
6. någon som är under femton år ska höras under förundersökningen,
7. den misstänktes psykiska status påtagligt kan antas avvika från det normala och svårare straff än böter kan följa på brottet,
8. särskild åtalsprövning är föreskriven, eller

9. fråga uppkommer om användande av tvångsmedel enligt 24–28 kap. rättegångsbalken, ([4531] o.f.) dock inte om det endast gäller husrannsakan som inte är av större omfattning, avspärning, förbud m.m. för säkerställande av utredning om brott, kroppsvisitation, kroppsbesiktning och beslag.

Allmänna råd

Sådan internationell samordning mellan åklagare i olika länder som anges i 6 § 2 avser i första hand förundersökningar som omfattas av samarbetet inom Europol och Eurojust. Vid utredning av sådan brottslighet är det viktigt att samordning på åklagarnivå äger rum i ett tidigt skede.

När ledningen av förundersökningen har övertagits av en åklagare enligt 6 § får åklagaren, sedan åtgärden som medfört att åklagaren inträtt som undersökningsledare har genomförts eller det av andra skäl inte längre är påkallat att åklagaren är undersökningsledare, återföra ledningen av förundersökningen till Tullverket. Detta bör dock inte ske om frihetsberövande som ska avräknas enligt 19 a § lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m. har förekommit.

Underrättelse till åklagare i vissa fall

7 §

När åklagare leder förundersökningen ska Tullverket underrätta åklagaren om det kan antas att den misstänkte gjort sig skyldig även till annat brott eller att en annan person har begått brott som har samband med den förundersökning som åklagaren leder.

8 §

Har Tullverket inlett en förundersökning och kan ingen skäligen misstänkas för brottet ska Tullverket genast lämna underrättelse om brottet till åklagare för en prövning av om åklagare ska överta ledningen av förundersökningen enligt 19 § [119] andra stycket lagen (2000:1225) om straff för smuggling

1. om det är sannolikt att åklagare finner skäl att överta ledningen av förundersökningen, eller

2. förundersökningen avser brott av särskilt allvarligt slag.

Med brott av särskilt allvarligt slag enligt första stycket 2 avses brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fyra år samt försök, förberedelse och stämpling till sådant brott.

När en åklagare fått en underrättelse enligt första stycket ska åklagaren snarast möjligt besluta om förundersökningen ska övertas eller inte. Om åklagaren inte övertar ledningen av förundersökningen ska åklagaren snarast möjligt besluta om Tullverket fortlöpande ska underrätta åklagare om förundersökningens gång eller inte. Besluten ska dokumenteras.

Allmänna råd

I ärenden som kräver komplicerade juridiska bedömningar eller om det på grund av annan särskild omständighet är lämpligt med ett tidigt åklagarinträde, exempelvis beträffande ekonomisk brottslighet, smuggling av krigsmateriel, brott, som rör införsel till eller utförsel från landet av varor enligt lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd (TFH V:3 [2401] o.f.), terroristbrott som avses i 3 § 18 jämförd med 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott eller annars när fråga är om svårbedömda specialstraffrättsliga brott, bör Tullverket underrätta åklagare redan när det uppstår fråga om att inleda förundersökning.

Förundersökningsbegränsning m.m.

9 §

Undersökningsledaren ska fortlöpande kontrollera om utredningsläget är sådant att det enligt 23 kap. 4 § [4494] andra stycket rättegångsbalken inte längre finns anledning att fullfölja förundersökningen.

Undersökningsledaren ska även kontinuerligt kontrollera om det finns förutsättningar för att tillämpa bestämmelserna om förundersökningsbegränsning i 23 kap. 4 a § rättegångsbalken. Om sådana förutsättningar kan föreligga i ett ärende där Tullverket leder förundersökningen ska detta snarast överlämnas till åklagare för beslut om den fortsatta handläggningen.

Prövning av Tullverkets beslut

10 §

Om det begärs prövning av Tullverkets beslut att inte inleda eller att lägga ned en förundersökning ska prövningen göras av åklagare.

Denna författning träder i kraft den 1 juli 2013.

Chefen för en åklagarkammare får, efter samråd med Tullverket, besluta att åklagare vid kammaren fram till den 31 december 2013 ska leda förundersökningar för vilka Tullverket annars skulle vara förundersökningsledare enligt vad som framgår ovan.

Saken är normalt inte av enkel beskaffenhet om den avser följande brott.

1. smuggling av barnpornografi,
2. smuggling av krigsmateriel,
3. smuggling av miljöfarligt avfall,
4. smuggling av djur och växter som är skyddade enligt CITES,
5. försök till brott som upptas under punkterna 1–4,
6. grov smuggling,
7. grov narkotikasmuggling,
8. grovt tullbrott,
9. grovt skattebrott,
10. förberedelse till grovt skattebrott,
11. grov olovlig befattningsmed smuggelgods,
12. försök, förberedelse och stämpling till grov smuggling, grov narkotikasmuggling, grovt tullbrott eller grov olovlig befattningsmed smuggelgods,
13. förberedelse till narkotikasmuggling,
14. stämpling till sådan narkotikasmuggling som inte är att anse som ringa,
15. olovlig förflyttning av punktskattepliktiga varor, grovt brott,
16. förberedelse till olovlig förflyttning av punktskattepliktiga varor som anses som grovt brott,
17. grov olovlig befattningsmed punktskattepliktiga varor,
18. försök, förberedelse och stämpling till grov olovlig befattningsmed punktskattepliktiga varor,
19. brott mot lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd (TFH V:3 [2401] o.f.),
20. brott mot lagen (2006:1329) om handel med vissa varor som kan användas till dödsstraff eller tortyr, m.m. (TFH V:1 [9821] o.f.),
21. terroristbrott som avses i 3 § 18 jämfört med 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, och
22. brott mot lagen (1996:95) om vissa internationella sanktioner (TFH V:1 [10001] o.f.).

Beräkningen av dagsbotsbeloppet vid strafföreläggande

1 Dagsbotens storlek i normalfall

- 1.1 Dagsboten bestäms utifrån den misstänktes beräknade *årsinkomst* vid tidpunkten när dagsboten ska bestämmas. Med årsinkomst avses inkomst före skatt med avdrag för kostnader för inkomstens förvärvande.

I årsinkomsten räknas också in mer kontinuerligt utgående ersättning eller bidrag till den misstänkte. Det gäller t.ex. arbetslöshetsersättning, ekonomiskt bistånd, studiebidrag, bostadsbidrag och underhållsbidrag.

Den misstänktes egna uppgifter om sin årsinkomst ska godtas om de framstår som trovärdiga i förhållande till övrig utredning. Uppgift om taxerad inkomst ska finnas tillgänglig vid bedömningen,¹ om det inte på grund av särskilda skäl finns anledning anta att sådan uppgift skulle sakna betydelse. I de fall den misstänktes egna uppgifter inte framstår som trovärdiga, ska årsinkomsten uppskattas till ett rimligt belopp utifrån senast taxerad inkomst och övriga tillgängliga uppgifter.

- 1.2 Med hänsyn till den statliga inkomstskatten reduceras den beräknade årsinkomsten med 20 procent av den del av årsinkomsten som överstiger den nedre skiktgränsen enligt 65 kap. 5 § inkomstskattelagen (1999:1229) och med 5 procent av den del av inkomsten som överstiger den övre skiktgränsen enligt samma bestämmelse. Observera att skiktgränsen ändras varje år.

- 1.3 För varje *barn*, som för sitt uppehälle är väsentligen beroende av den misstänkte, görs avdrag med hälften av prisbasbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring.

- 1.4 Dagsboten fastställs till en tusendel av det belopp som räknats fram enligt 1.1–1.3.

- 1.5 Med hänsyn bl.a. till indirekta skatter minskas beloppet enligt 1.4 med 50 kr.

- 1.6 Om den misstänkte för egen del har en *nettoförmögenhet* (skillnaden mellan tillgångarna och skulderna) som överstiger 1 500 000 kr ökas dagsboten med 50 kr och med ytterligare 50 kr för varje ytterligare fullt 500 000-tal kr.

Skälig hänsyn tas till mera betydande *nettoskuldbörda* hos den misstänkte.²

¹ Jfr FUK 4 §.

² Observera att det som avses är en betydande **nettoskuld**sättning. En skälighetsbedömning får göras i varje enskilt fall om och i så fall i vilken utsträckning avdrag ska medges.

- 1.7 Beträffande en misstänkt som har ringa eller ingen känd inkomst eller förmögenhet fastän levnadskostnaderna är höga bestäms dagsboten så att den framstår som rimlig med hänsyn till levnadsstandarden.³
- 1.8 Dagsboten bestäms alltid till helt kronotal. Det framräknade beloppet rundas av nedåt till närmaste tal som är jämnt delbart med tio.

2 Jämkning av dagsbotens storlek

Dagsbotens belopp får jämkas om det finns särskilda skäl för det. Jämkningsregeln är inte avsedd för brott av mer bagatellartad natur. Straffet för sådana brott bestäms i regel i penningböter.

Möjligheten att jämka dagsboten bör tillämpas restriktivt. Jämkning kan komma ifråga om brottets straffvärde ligger vid nedre gränsen för dagsböter och den misstänkte har så goda ekonomiska förhållanden att tröskeeffekten av att straffet bestäms till dagsböter och inte penningböter blir orimlig. Ett annat typfall där jämkning kan ske är då ett högt antal dagsböter döms ut och den misstänktes betalningsförmåga är väsentligt nedsatt. Undantagsvis bör jämkning kunna ske om den misstänkte har en ovanlig eller särskilt omfattande försörjningsbörd som inte kan beaktas på annat sätt, t.ex. i de fall den misstänktes make, registrerade partner eller sambo helt saknar inkomst eller har en årsinkomst som understiger ett prisbasbelopp. Om den misstänkte har mycket små eller inga inkomster kan omständigheterna i vissa fall vara sådana att minimibeloppet för en dagsbot behöver jämkas för att inte straffet ska drabba alltför hårt. En individuell prövning med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet ska alltid göras.⁴

Dagsboten får enligt 25 kap. 2 § [1302] tredje stycket brottsbalken inte jämkas så att bötesbeloppet understiger 750 kr.

Skyldighet att betala avgift till brottsofferfond utgör inte skäl för jämkning.⁵

Om dagsboten jämkas ska det framgå av strafföreläggandet. Skälen för jämkning ska alltid anges.

Riktlinjerna beslutades den 23 maj 2007.

Samtliga avsnitt har ändrats den 23 november 2011 (ÅM-A 2011/0299).

³ Bara den misstänktes egna förhållanden bör beaktas och inte t.ex. föräldrarnas om det gäller en ung person.

⁴ Se prop. 1990/91:68 s. 117, NJA 1996 s. 195 (beträffande ungdomar), NJA 1999 s. 286 och RH 2008:39.

⁵ Se NJA 1996 s. 195.

Beräkning av dagsbot

Årsinkomst (årsinkomst efter avdrag för kostnader för inkomstens förvärvande).	+ -----
Avdrag med 20 procent av den del av den beräknade årsinkomsten som överstiger den nedre skiktgränsen enligt 65 kap. 5 § inkomstskattelagen (vid 2010 års taxering 367 600 kr)	- -----
och med 5 procent av den del av inkomsten som överstiger den övre skiktgränsen enligt samma bestämmelse (vid 2010 års taxering 526 200 kr).	- -----
Avdrag med hälften av ett prisbasbelopp enligt 1 kap. 6 § lagen om allmän försäkring för varje barn som för sitt uppehälle är väsentligen beroende av den misstänkte (prisbasbeloppet för år 2011 är 42 800 kr).	- -----
<u>Summa</u>	
1/1000 av denna summa	-----
Avdrag för indirekta skatter	- 50 kr
Tillägg för förmögenhet som överstiger 1 500 000 kr (50 kr för 1 500 000 kr och ytterligare 50 kr för varje fullt 500 000-tal kr).	+ -----
Avdrag för mera betydande nettoskuldbörda	- -----
<u>Summa</u>	
Dagsbot (avrundas nedåt till närmaste tal som är jämt delbart med tio).	

